

РОСЛИННІСТЬ

Мета: систематизувати знання учнів про рослинний світ України; спираючись на знання з біології, сформувані в учнів уявлення про різноманітність рослинного покриву України, закономірності його розміщення та видовий склад рослинності; навчити визначати закономірності поширення рослинності України шляхом аналізу карт рослинності; схарактеризувати рослинні комплекси, рослинні угруповання та вивчити рослини, що охороняються і занесені до Червоної та Зеленої книг України; удосконалити практичні навички та вміння працювати з різними джерелами знань; виховувати екологічну культуру школярів, бережливе ставлення до природи України і рідного краю; сприяти розумінню взаємозв'язків між усіма природними компонентами.

Обладнання: фізична карта України, карта рослинності, гербарії, Червона книга України, фотографії типових і видів рослинності на межі зникнення, ендеміків своєї області, таблиці.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати: учні навчаться:

- називати видовий склад рослинності;
- характеризувати основні типи рослинного покриву України;
- розпізнавати види рослин, що занесені до Червоної книги України;
- наводити приклади рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України;
- аналізувати карту рослинності України;
- оцінювати стан рослинних ресурсів та їхню роль у господарській діяльності.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Налаштування учнів на робочу атмосферу.

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

Методичний прийом «Географічний мікрофон»

Учні по черзі відповідають на запитання вчителя.

- Дайте визначення поняттю «грунт».
- Назвіть ґрунти, поширені територією України.
- Назвіть основні закономірності поширення ґрунтів на території України.
- Дайте пояснення структурі ґрунту і з'ясуйте, якою вона буває.

Методичний прийом «Тест-контроль»

1. Визначте серед ґрунтів України ті, які мають найбільшу родючість:
А Чорноземи. Б Сірі-лісові ґрунти.
В Дерново-підзолисті ґрунти. Г Каштанові.
 2. Установіть, які ґрунти переважають у сухих приазовських і причорноморських степах.
А Дерново-підзолисті. Б Сірі лісові.
В Чорноземи звичайні. Г Каштанові та темно-каштанові.
 3. Визначте, які ґрунти характерні для південного степу.
А Чорноземи. Б Каштанові.
В Сіроземи. Г Сірі лісові.
 4. З'ясуйте типові ґрунти Українського Полісся.
А Чорноземи лучні. Б Сірі лісові.
В Дерново-підзолисті. Г Бурі лісові.
 5. Визначте, на чому сформувалися чорноземи в Україні.
А На лісових суглинках. Б На пісках.
В На вапняках. Г На супісках.
- За кожную правильну відповідь — 2 бали.

З попередніх курсів пригадайте основні закономірності поширення рослин територією Землі. Як ви вважаєте, від чого залежить формування різних рослинних комплексів, наприклад, болотяних чи лісових? Для чого створено Червону книгу світу?

Найбільш наочним проявом географічного положення, кліматичних умов, ґрунтів, рельєфу місцевості є рослинність, що сформувалася на ній. Тобто опосередковано природна рослинність свідчить про природні компоненти та природні ресурси певної території. Рослини поширені земною кулею. Населяють вони і водойми, ростуть навіть на скелях. Рослини збагачують повітря киснем, який потрібен для дихання людям і тваринам, роблять його чистішим, тому рослинність є одним із найважливіших компонентів природи і нам необхідно про це дізнатися.

Щедро нагородила природа Українську землю рослинами. Рослинні угруповання утворюють багатокольниковий вінок флори України. Це і недоторкані ліси Полісся та зелених Карпат, діброви Поділля і представники кримських субтропіків, різнотравні килими дніпровських луків та причорноморських степів.

Флора — латиною богиня квітів і весняного цвітіння. Наукове значення терміну флора — означає історично сформовану сукупність видів рослин, що поширені на конкретній території (наприклад, флора України) або на території з певними умовами («флора боліт») на сьогодні або в минулі геологічні епохи. Слово «флора» було використано великим шведським натуралістом Карлом Ліннеєм.

За картою атласу визначте, які рослинні угруповання поширені на півночі України, а які — на півдні. З'ясуйте, які найпоширеніші в Україні угруповання.

Очікувані відповіді:

- південна межа поширення мішано-лісових угруповань із заходу на схід по лінії Володимир-Волинський — Рівне — Житомир — Київ — Ніжин — Глухів;
- південна межа поширення широколистяних лісів із заходу на схід по лінії Котовськ — Кіровоград — Кременчук — Красноград — Вовчанськ;
- найпоширенішими в Україні є: лісові, степові, лучні та болотні рослинні угруповання.

Методичний прийом «Створи схему»

Під час пояснення вчитель разом з учнями створюють схему чинників, які впливають на рослинність.

Методичний прийом «Географічна лабораторія»

Користуючись додатковими джерелами інформації, заповніть таблицю.

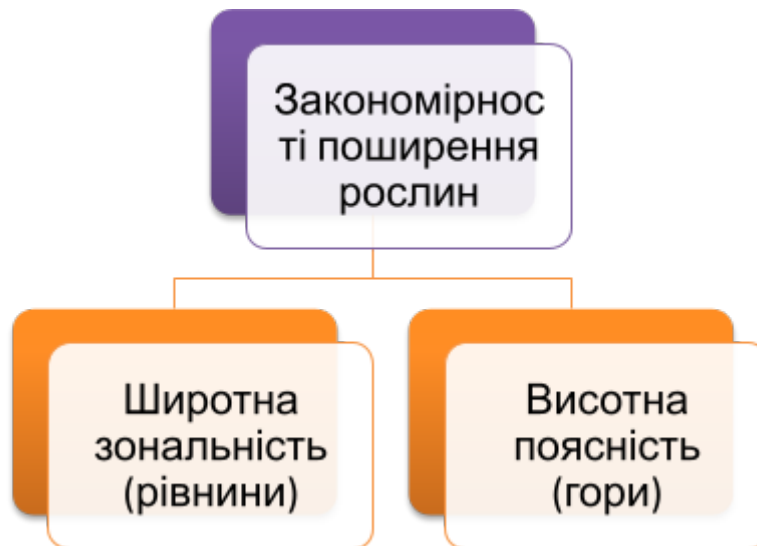
Вид	Назва	Географія
Водорості		
Гриби		
Лишайники		
Мохи		
Вищі рослини		

Методичний прийом «Час підручника»

За текстом підручника складіть схему і дайте відповідь на такі питання.

Якій закономірності підпорядковане поширення рослин на рівнинній частині України та якій закономірності підпорядковане поширення рослин у гірських

районах?

Методичний прийом «Картографічний практикум»

Розгляньте карту «Рослинність» в атласі і назвіть основні типи рослинності, поширені територією України; типи лісів, поширені в західній частині України; тип рослинності, поширену в долинах рік; тип рослинності, поширену на Поліссі.

Перегляд фотографій та слайдів, на яких зображені представники лісової рослинності України

Методичний прийом «Географічна лабораторія»

Робота в групах. Групам необхідно за 5 хвилин, користуючись текстом підручника і тематичними картами схарактеризувати рослинність України. Дані записують у таблицю.

Таблиця

Характеристика поширення в Україні рослинних угруповань

Рослинні угруповання	Типи рослинності	Основні види рослин	Район поширення

Представник групи доповідає.

Перегляд фотографій та слайдів «Степова рослинність».

Методичний прийом «Картографічний практикум»

Розгляньте карту «Рослинність» в атласі і скажіть: яка рослинність поширена в Передкарпатті; які ліси поширені в Закарпатській низовині; яка рослинність характерна для Карпат; назвіть представників цієї рослинності; які луки поширені в Карпатах; які ліси характерні для Криму; назвіть представників рослинності Криму.

Методичний прийом «Географічна лабораторія»

Заповніть таблицю на основі аналізу карт.

Висотна поясність Карпат і Криму

Висотний пояс, м	Карпати	Крим
2000 м	Говерла (2061 м) Альпійський пояс, низькотравні злаки, луки пустища	
1500 м	Альпійські гірські луки, зелена вільха, злакові, різнотрав'я	Ромаш-Кош (1545 м)
1200 м	Ялинові ліси	Гірські луки
600 м	Змішані буково-модринові ліси	Змішані ліси (дуб, сосна бук)
0 м	Дубовий лісостеп і степ, граб, у Передкарпатті — дуб, хвойні	Посухостійкий дуб, ялівцеві ліси

Перегляд фотографій та слайдів «Гірська рослинність».

Методичний прийом «Картографічний практикум»

Робота з картою

- Розгляньте карту і скажіть, яка частина України характеризується найбільшою кількістю рослин, занесених до Червоної книги України.
- У якій області найбільше рослин, занесених до Червоної книги України?
- У якій області найменше рослин, занесених до Червоної книги України?

VI. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Бесіда

Як ви гадаєте, яку роль відіграють рослини в нашому житті? Яку функцію виконують ліси? Як саме людина використовує багатства лісу? А чи знаєте ви, які заходи вживають для охорони лісу? Які типи рослинності занесені до Зеленої книги України? Які типи лікарських рослин поширені територією України?

VII. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Калину називають одвічним символом України. Знайдіть, на гербі якого міста зображена гілочка калини.

Відповіді учнів за кожним етапом роботи на уроці оцінюють та підбивають у загальний висновок, виражений оцінкою.

Рослинний світ забезпечує людину надзвичайно рієноманітними ресурсами: продовольчими, лікувальними, промисловими, сільськогосподарськими (пасовища і сіножаті), рекреаційними тощо.

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати § 28 підручника.
2. Знайти, які види лікарських рослин поширені в нашій місцевості. Підготувати реферативну доповідь з теми: «Рослини — релікти та ендеміки України».